

Brave Koenraad werd niet gepruimd

Niet weggooien! Heette de actie waarmee Nederlandse oorlogsinstellingen in 2006 wilden voorkomen dat materiaal uit de Tweede Wereldoorlog verloren zou gaan. In deze krant vijf objecten die sinds die tijd aan een museum of archief zijn geschonken.

Door Marjolein te Winkel

De meeste schenkingen aan het NIOD zijn geschreven bronnen: dagboeken, brieven, archieven. Soms zitten er ook afbeeldingen tussen. Zoals het affiche van Koenraad van de Arbeidsdienst, een fictief persoon die was bedacht voor een reclamecampagne van de Nederlandse Arbeidsdienst (NAD). De NAD was in mei 1941 opgericht in opdracht van de Duitse bezetter en had als doel 'nuttig werk ten behoeve van de gemeenschap te doen'. Vaak was dat lichamelijk zwaar werk: hei ontginnen en aardappels rooien bijvoorbeeld. In eerste instantie van de Arbeidsdienst vrijwillig. Om Nederlanders te stimuleren zich bij de NAD aan te melden, werd een reclamecampagne opgezet met Koenraad de Arbeidsman in de hoofdrol.

Koenraad werd afgebeeld op verschillende posters en in strips in de krant. Een keurige jongen, altijd behulpzaam, moedig en bereid tot aanpakken. Zo redde hij jongetjes uit de sloot met de woorden 'Ja jochie, als ik in den NAD niet had leren zwemmen dan...'. En hij stond in de tram op voor dames, want 'Wij hebben sterke beenen, mevrouw!'

De belerende teksten en tekeningen werden al snel het middelpunt van spot bij de Nederlanders.

Koenraad werd omgedoopt tot 'Dollefie Sallefie'. Spottend werden de Nederlandse arbeidsmannen aangesproken met 'Koenraad'. De NAD werd er allesbehalve populair door.

Al snel verdween daarom het vrijwillige karakter. Op 1 april 1942 werd de arbeidsplicht ingesteld. Alle jonge mannen tussen 18 en 21 jaar die niet fulltime werkten of studeerden, dienden een half jaar beschikbaar te zijn voor de NAD.

En Koenraad? De Groningse kunstenaar en verzetsman H.N Werkman schreef op 28 september 1942 in zijn dagboek: 'Koenraad hebben ze voorgoed belachelijk gemaakt door die plaatjes en zij zijn zelf zoo snugger om dat te snappen, want die serie is stopgezet'. Koenraad eindigde op de rommelmarkt.